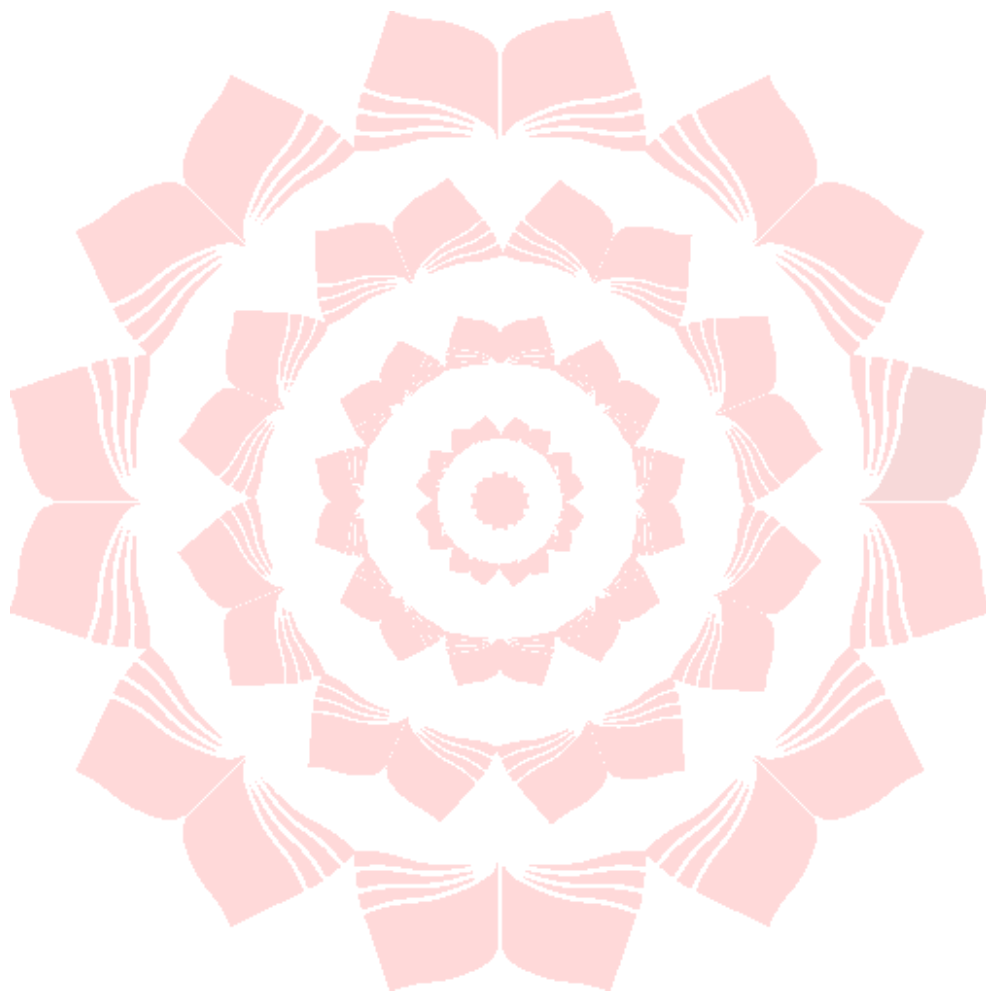
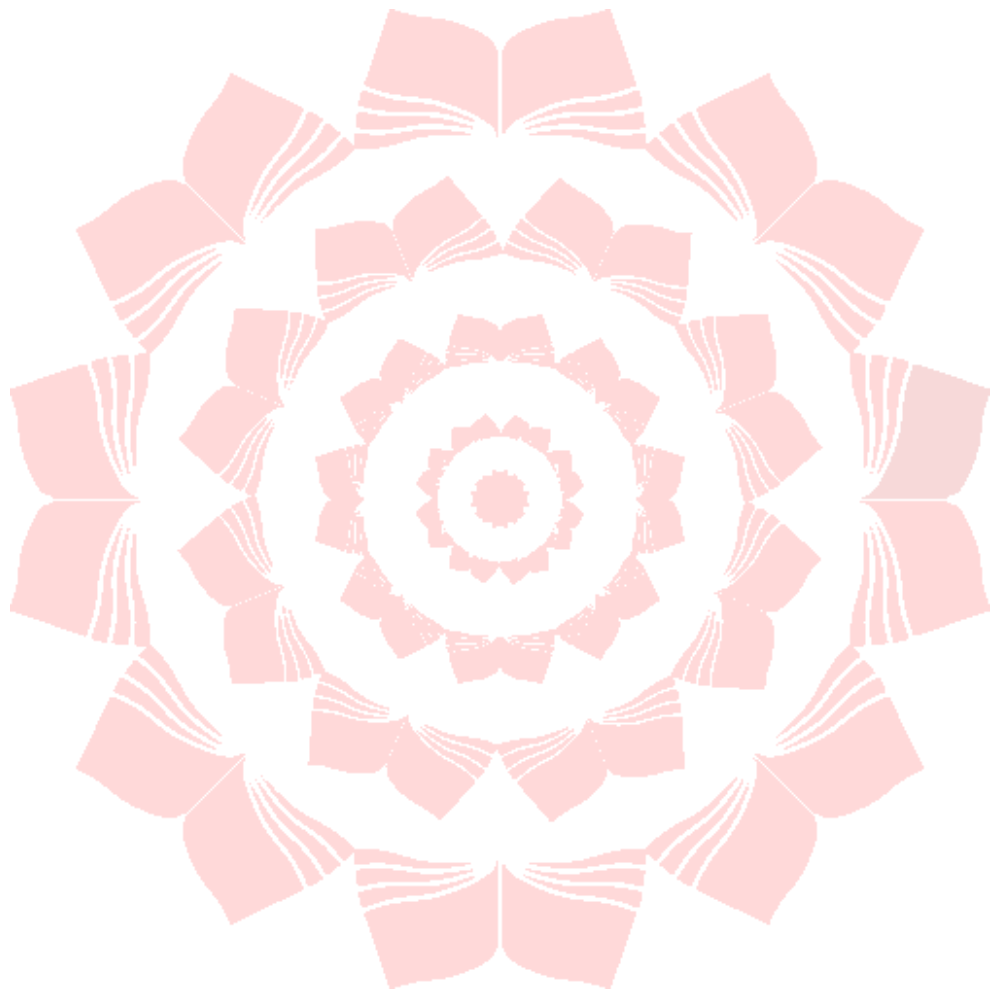

REVELATIO

FIDES

Colecția **Revelatio** este coordonată de
Otniel-Laurean Vereș

Maurice Zundel

Eu nu cred în Dumnezeu, eu îl trăiesc

Traducere de
Alexandru Zampieri

Cuvânt-înainte la ediția românească
Marius Taloș SJ

Ratio et Revelatio
2025

Colecția *Revelatio* este coordonată de Otniel-Laurean Vereș

Redactor: Otniel-Laurean Vereș

Coperta: Gabi Giulușan

DTP: Gabi Giulușan

Tipărit la Print Expert, România

Copyright © Ratio et Revelatio, 2025

Copyright © Le Passeur, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZUNDEL, MAURICE

Eu nu cred în Dumnezeu, eu îl trăiesc / Maurice Zundel ; trad. de Alexandru Zampieri ; pref. de P. Marc Donze / cuv.-înainte la ed. românească de Marius Taloș. - Oradea : Ratio et Revelatio, 2025

ISBN 978-630-6657-45-2

I. Zampieri, Alexandru (trad.)

II. Donze, Marc P. (pref.)

III. Taloș, Marius (pref.)

2

Editura Ratio et Revelatio

Str. Sofiei nr. 3, Oradea, Bihor, România, 410183

e-mail: office@ratioetrevelatio.com

www.ratioetrevelatio.com

Cuprins

Cuvânt-înainte la ediția românească.....	13
Prefață.....	19
O întâlnire de foc cu misterul.....	19
Mistic și profet.....	21
Cuvânt propovăduit, cuvânt scris.....	24
Un parcurs al credinței și al tăcerii	25
Precizare.....	29
Cuvânt-înainte	31
PRIMA PARTE: Care om?	35
„El este în mine mai mult decât mine”	37
Ce este omul?	37
„A întrezări infinitul din om este condiția și punctul de plecare al aventurii spirituale”	38
„Uimirea este o experiență spirituală prin excelență”	39
„Arta este o contemplație” (Auguste Rodin)	40
„Muzica, vibrația privilegiată a vieții interioare”	42
„Savanții, în orele lor creatoare, vorbesc despre univers ca misticii”	43
„Dragostea, la fel ca arta, la fel ca știința, este o încercare spre lumea de dincolo”	44
„Orele astrale”	45
În uitarea de sine, „Eu înseamnă un Altul”	45
„Sentimentul mistic este la originea tuturor marilor descoperiri”	47
„Este în adâncul tăcerii locul în care intrăm în legătură cu misterul”	49
„Dumnezeu nu este o invenție, este o descoperire” (Louis Massignon)	49
„Numai în tăcere ne naștem pe noi înșine”	51
A ști să taci pentru a-l lăsa pe celălalt să existe.....	52
„Tăcerea este leagănul lui Dumnezeu”	55
Experiența interiorității, experiența lui Dumnezeu.....	55
Sacru, acest spațiu infinit din noi care poate primi totul	56

A te naște în tine însuși, permite celuiilalt	
să se nască în el însuși.....	59
Maternitatea divină.....	60
„Și în ceilalți nu putem iubi cu adevărat decât infinitul”	61
„A aduce împărăția lui Dumnezeu în om”	62
O revelație autentică este întotdeauna	
într-o legătură cu celălalt	65
Legătura trebuie să se supună acestei reguli:	
„Distanța infinită este condiția proximității absolute”	
(Kierkegaard)	65
Tăcerea interioară, pentru a lăsa	
să vină Prezența care vindecă.....	66
„Cel care se hrănește din tăcere ajunge să cunoască	
cu câtă profunzime putem asculta” (EI p. 87).....	67
A renunța la prejudecata de a face.....	68
„Detașarea creștină: o pasiune divină	
pentru măreția ființelor”	70
Lasă să se vadă Prezența	71
Universul interpersonal	71
Experiența universalității.....	73

Pentru a rămâne prezent în Prezență,	
trebuie să devii om.....	75
„Deosebirea fundamentală dintre individ și persoană”	75
„Existența se impune omului,	
dar sensul acestei existențe nu este dat”	76
„Eu exist, dar nu este alegerea mea”	76
„Prin natura lui omul este făcut să-și depășească	
propriile limite”	77
„Cei mai mulți dintre oameni se acceptă cu naivitate”	78
Capcana narcisistă.....	78
„A te iubi numai pe tine înseamnă a te distruge”	80
Omul poate să refuze ceea ce nu a ales să fie	81
„A nu te mai supune, asta nu înseamnă a renunța	
la o parte din tine însuși, ci a o transforma”	82
„Lumea rămâne așa cum este... atâta timp cât	
noi rămânem așa cum suntem”	83
Ce este sufletul?	84
„A-ți depăși propria natură înseamnă a găsi și a te regăsi,	
înseamnă a-l găsi pe Dumnezeu”	84

„A exista înseamnă a ieși din sine”	85
Nu mai păstrăm ceea ce dăruim.	86
Marea aventură a călătoriei către sine însuși	87
„Cred în Dumnezeu pentru că eu cred în om”	89
„Este o problemă falsă a-l opune pe om lui Dumnezeu”	91
„Dumnezeu este cheia unei lumi care încă nu există”	91
Proba libertății noastre	93
De ce Dumnezeu îl lasă pe om liber?	93
Și noi, noi ce facem cu libertatea noastră?	94
„Supunerea nu este o atitudine pentru spirit”	96
În trăirea libertății noastre stă speranța.....	97
„Înăuntrul fiecăruia începe lumea”	97
Omul trebuie să învețe să se creeze pe sine.....	98
Victoria spiritului asupra instinctelor	99
Fiecare gând devine un act original și creator	99
„Libertatea, măsura măreției noastre și fundamentul demnității noastre”	101
Adevăratul progres al umanității: să devii ofrandă.....	103
„Dumnezeu este o întâlnire pe care fiecare trebuie să o aibă în sinele său”	104
Libertatea se împlinește în generozitate	105
Dumnezeu crede în om.....	106
Pedagogia educației	109
A fi, mai mult decât a face	110
A deveni conștient de demnitate, pentru a o transmite	111
A-i întâlni pe cei apropiați în interioritatea lor	112
Umanitate imatură	113
A merge la școala copiilor	114
Nu trebuie să vrei să învingi pasiunile, trebuie să le dai un sens	116
„Universul nostru este unul emoțional”	117
Importanța psihologiei adâncurilor.....	119
A întâlni o prezență.....	120
O problemă de a fi, nu de morală	121
Vocația corpului	122
„Isus nu este moral, Isus este mistic”	123
„Aceste lucruri mărunte care distrug viața”	125

Măreția omului este măreția sărăciei.....	129
O golire de sine din proprie voință.....	129
Umanul nu se vede decât în gratuitatea faptelor noastre	131
Sărăcia eliberează prin dăruirea de sine	131
A trece din afară înăuntru	135
A te converti înseamnă a te interioriza	135
A întâlni în sinele tău Prezența	136
Experiența cu Dumnezeu este o cerință care vine din interior	138
Transformarea noastră, cerință a întâlnirii	138
Rămâneți în legătură cu Prezența.....	139
Nu pentru a-L demonstra pe Dumnezeu, ci pentru a-L arăta (JA p. 59)	140
Rugăciunea, cuvânt despre viață	141
Rugăciunea, meditație asupra omului	144
A crede în Dumnezeu și a crede în om înseamnă același lucru.....	147
PARTEA A ADOUA: Care Dumnezeu?	151
Adevăratul chip al lui Dumnezeu	153
„Revelația lui Dumnezeu și schimbarea definitivă în Isus Cristos”	153
Biblia: un film pedagogic	154
Urmărește filmul Revelației începând de la sfârșit	157
Pericolele monoteismului solitar	159
Un Dumnezeu de neatins.....	159
Un Dumnezeu narcisist.....	159
Un Dumnezeu al puterii.....	160
Dumnezeu desfigurat	161
Să punem întrebarea corectă	162
Un Dumnezeu în afara omului nu este Dumnezeu	165
Dumnezeu este putere, sau iubire?	166
Dumnezeu este Dumnezeul popoarelor, sau al oamenilor? ...	167
Un zeu monarh care îl subjugă pe om?	168
Legătura cu Dumnezeu: o legătură, în același timp, personală, comunitară și universală	169

Problema răului	171
Dumnezeu nu este o explicație, el este o întâlnire	171
Un Dumnezeu în afara creației este un stăpân arbitrar	172
Dar ce este mai exact răul?	174
„Sunt rele care par că nu pot fi transformate în bine”	175
Există un rău absolut?	175
De ce nu intervine Dumnezeu?	177
Dumnezeu nu vrea răul:	
el este prima lui victimă	181
Dumnezeul Edenului lasă locul Dumnezeului Agoniei	181
„Dumnezeu este prima victimă a răului”	182
Nenorocirea omului este de a-l fi trădat pe Dumnezeu	183
Dumnezeu riscă totul	184
„Crucea, răspunsul suprem la problema Răului”	184
Tandrețea maternă a lui Dumnezeu reacționează la toate relele noastre	187
Sfânta Treime ne arată adevărata față a lui Dumnezeu	189
Dumnezeul Treime eliberează omul de Dumnezeu singuratic	189
Trinitatea este o abandonare de sine nemărginită	190
Dumnezeu este o relație, pornire pură spre celălalt	192
Dumnezeu Treime ne angajează într-o legătură personală	193
Dumnezeu Treime întemeiază libertatea și inviolabilitatea noastră	194
Dumnezeu ne invită să devenim ceea ce este el	195
Dumnezeu este prezent, omul este absent	197
Treimea ne face cunoscută fragilitatea lui Dumnezeu	199
Ce poate Iubirea, dacă inima noastră este închisă?	199
Indiferența noastră înseamnă moartea lui Dumnezeu	200
Cunoașterea trinitară: Eu este un Altul	203
A cunoaște înseamnă a iubi	203
Cunoașterea înseamnă legătură	204
„Totul mi se pare gol când Dumnezeu nu este ceea ce se transmite, în tăcere, între mine și ceilalți.” (LCC)	205

Întruparea: Dumnezeu a fost întotdeauna aici	209
Obiecții prea omenești.....	209
„Dumnezeu este întotdeauna aici”	209
Sensul Întrupării: a-l regăsi pe adevăratul Dumnezeu	212
Întruparea este manifestarea Dumnezeului cel dinăuntru.....	214
Dumnezeu nu are un fiu, Dumnezeu este Fiu	217
În Dumnezeu, filiația înseamnă împreună.....	217
Isus este revelația unui Dumnezeu lăuntric	218
Fiul omului, fiul lui Dumnezeu.....	219
Isus răstoarnă relația noastră cu Dumnezeu	221
Isus, o revoluție copernicană.....	221
„Dumnezeul care se arată în Isus Cristos este un Dumnezeu cu totul nou”	222
„Dumnezeu este cheia unei lumi care încă nu există”	222
„Cerul, nu putem intra în el, trebuie să devenim cer”	223
„Isus ne introduce în intimitatea lui Dumnezeu”	225
Sensul aventurii umane	227
Isus este însăși experiența lui Dumnezeu.....	227
„Pentru a-l întâlni pe Fiul lui Dumnezeu, trebuie să devenim mai întâi fi ai omului, împreună cu el”	228
„Isus ne face umani”	229
Întoarce-te întotdeauna la Isus Cristos	230
Fecioara dă naștere umanității Evangheliei	233
Maria face ca omul să intre în legătura trinitară	233
Creția este o poveste în doi.	
Ea începe astăzi, cu noi	235
Actul creator este „da”-ul nostru	235
Creția depinde de generozitatea ta.....	236
„Omul este speranța lui Dumnezeu”	237
„Adevărata creație acum urmează”	238
PARTEA A TREIA: Crezul	241
„Eu nu cred în Dumnezeu, eu îl trăiesc”	243
Eu cred în Dumnezeul care spală picioarele	243
Un Dumnezeu mai aproape de noi decât noi înșine	245
Isus, Fiul omului	246
„Împărăția lui Dumnezeu este omul deschis”	248
Adevăratul sens al Crucii.....	249

Eu cred în Isus, fiul Mariei, Fiul lui Dumnezeu	253
Isus, izvorul unei noi creații.....	253
Maria întruchipează transparența față de Dumnezeu.....	256
„Adevărata feciorie înseamnă să fii sărac în tine însuși”	256
Maria întruchipează legătura dintre oameni	256
Eu cred în Isus Cristos, adevăratul chip	
al lui Dumnezeu.....	259
Dumnezeirea lui Cristos.....	259
Cred în Duhul Sfânt care ne face să trecem	
„din afară spre înăuntru”	263
„Cristos trebuie să rămână și trebuie să plece”	263
Rusaliile le descoperă apostolilor ce este înăuntru lor	264
A deveni transparent pentru Cristosul din interior	265
Biserica nu poate depune mărturie decât despre Isus	266
Cred în Biserică: Biserica este Isus,	
Biserica suntem noi	269
Misterul Bisericii	269
„Sacramentele, simboluri discrete încărcate	
cu putere divină”	270
„Imposibilitatea de a fi Biserică fără o viață mistică”	272
Nu putem să-l trăim pe Dumnezeu și să-l transmitem,	
decât prin renunțarea la noi înșine în prezența Lui.	273
„Nu există în Biserică decât Isus”	275
Rolul preotului	275
Hirotonirea bărbaților căsătoriți	277
Adevărul în revelația creștină este o persoană	278
„Autoritatea papei și a episcopilor înseamnă	
o abandonare în mâinile Învățătorului”	279
„Adevărata Biserică este fiecare dintre noi, împreună”	280
Biserica nu este o structură, este o prezență.....	280
Noi suntem, fiecare, martori ai aceste prezențe	282
Sensul Euharistiei.....	283
„Euharistia este sacramentul trupului lui Isus”	283
Ce se întâmplă în momentul sfințirii?.....	284
Isus este sacramentul legăturii.....	285
„Să nu căutăm în trup ceea ce nu este material”	286
„Principalul sens al Euharistiei este reunirea, legătura”	287
Omenirea trebuie să devină ostie	287

„Euharistia este întotdeauna un act universal”	288
Liturghia, inițierea în caracterul sacru al universului.....	290
„Liturghia este o rugăciune în acțiune”	291
„La liturghie suntem, în același timp, împreună și singuri”	292
„A fi creștin înseamnă a iubi omul cu pasiune”	295
Pentru ce să fi creștin?	295
Sărăcie aleasă, sărăcie îndurată:	
responsabilitatea socială a creștinului.....	296
A elimina inegalitatea de la rădăcină	297
Suferința omului, suferința lui Dumnezeu	297
A regăsi pe oameni înăuntrul comunității.....	298
Păstrează tinerețea inimii până la sfârșit	299
Omul este speranța omului	300
A fi creștin înseamnă să devii universal	301
Experiența creștină a universalității:	
exemplul Sfintei Tereza.....	303
A înțelege minunile lui Isus	305
Cred în învierea trupului devenit Cuvânt	307
„Omul nu este legat de trecutul său”	307
Trupul trebuie să treacă și el „din afară înăuntru”	308
Când trupul devine o persoană	311
„Isus nu a murit din cauza rănilor sale fizice”	311
„Cadavrul nu este trupul”	313
Învierea noastră	315
Ceea ce nu mai este suportat este eliberat și devine etern, transfigurat	316
Viața veșnică	319
„Oare suntem noi vii, înainte de moarte?”	319
„Nu poate muri decât cel care este incapabil să trăiască”	321
„Cuvântul s-a făcut trup, pentru ca trupul să devină Cuvânt”	323
Prezența veșnică a lui Cristos în lume	323
Abrevieri	327

Cuvânt-înainte la ediția românească

Fără a exagera câtuși de puțin, Maurice Zundel este considerat unul dintre cei mai importanți mistici ai întrupării din secolul XX. Deși nu poate rivaliza cu sistematizările marilor teologi din Țara Cantoanelor – protestantul Karl Barth și catolicul Hans Urs von Balthasar – intuițiile aforistice ale preotului elvețian sunt adevărate „scurtături spre cer”. Calitatea lor mistică este dată de Misterul necuprins al Dumnezeuului înomenit prin Întruparea Fiului, un mister care traversează practic toate scrierile sale. Fie că vorbește despre „infinitul din om” ori despre „tăcerea din care ne naștem” sau încă despre „omenirea care e menită să devină ostie”, Zundel vorbește neîncetat despre Dumnezeu și om împreună, ca „despre o poveste în doi, care începe aici cu noi”. Dacă la începutul secolului trecut Charles Peguy constata cu amărăciune că „multe încep cu mistică, dar se termină în politică”, misticismul realist al lui Zundel reflectă întâlnirea lui Moise cu Dumnezeu din rugul aprins: martor al celor două războaie mondiale, angajat în lupta pentru dreptate și pace, preocupat de probleme concrete precum organizarea socială, suferința celor nevinovați și educația copiilor, preotul militant ajunge să afirme „eu nu cred în Dumnezeu, eu îl trăiesc”.

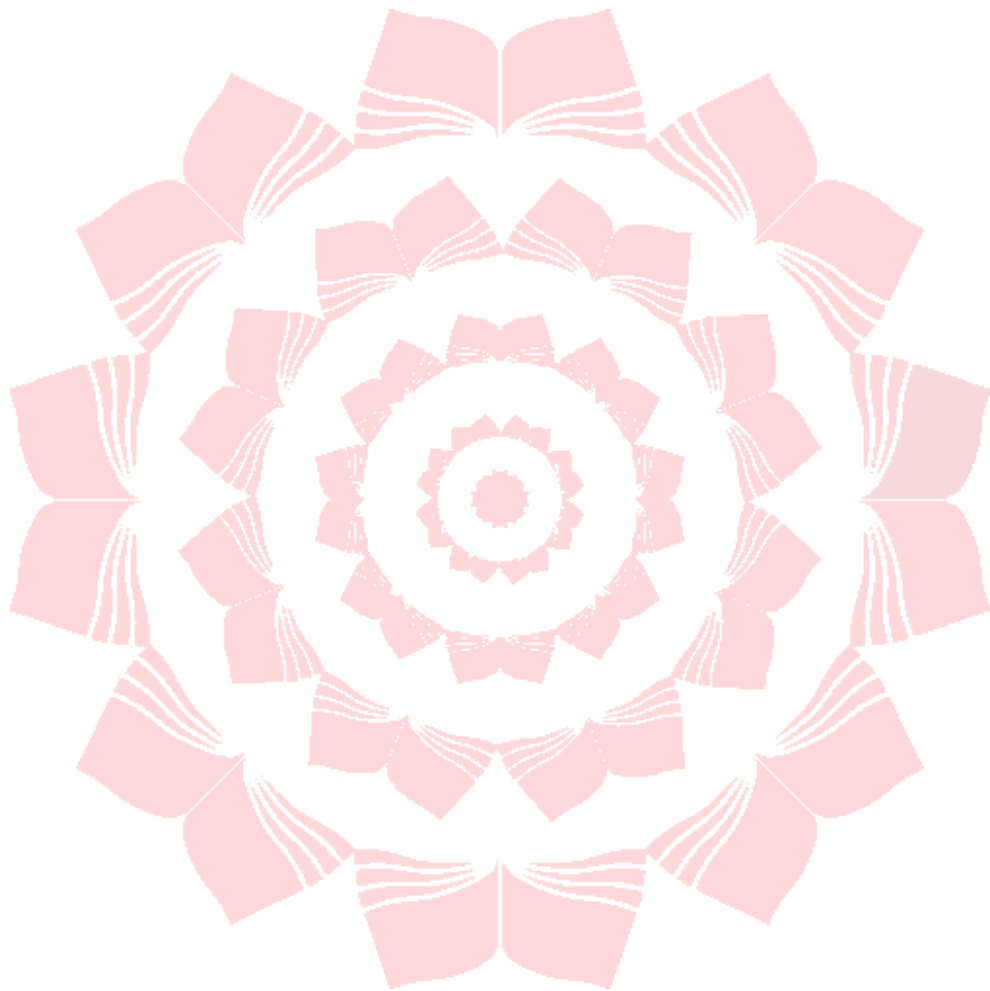
Dacă academicianul creștin Andre Frossard afirma de la înălțimea erudiției sale „Cred că Dumnezeu există, l-am întâlnit”, Zundel îndrăznește să facă încă un pas, deopotrivă mai departe în cunoaștere și mai aproape de Dumnezeu în intimitate: trecutul experiențial al cărturarului face loc unui **Prezent continuu**, iar întâlnirea cu Dumnezeu devine totalitatea vieții. În acest sens, Zundel motivează alegerea titlului provocator, afirmând: „*Crezul* pe care îl primim nu este o listă de propuneri la care ar trebui să subscriem, ci sacramentul unei experiențe care trebuie să devenim.” O astfel de afirmație nu trebuie înțeleasă în sensul unei respingeri a Simbolului de Credință, ci, dimpotrivă, ca o actualizare a Misterului credinței: „Moartea Ta o vestim, Doamne, și învierea Ta o mărturisim, până când vei veni”. Ceea ce vizează aici preotul elvețian nu este respingerea Crezului și nici măcar reformularea lui dogmatică, ci înțelegerea lui care să-i permită accesul în inima fiecărui creștin. Și, de fapt, înțelegerea personală a „Misterului care nu este zid, ci adâncire” cere tocmai conștientizarea și asimilarea lucrării mântuitoare a Dumnezeului Unu și Întreit pentru noi: prin trăirea autentică a credinței mele sunt chemat să primesc tot ce a făcut Cristos „pentru noi și pentru a noastră mântuire”.

În sensul acesta, pot fi altfel percepute și chiar primite afirmațiile „Crezului” reinterpretat în ultima parte a cărții. Zundel crede într-un „om creator al omului” tocmai pentru că Dumnezeu începe prin creație „o poveste nupțială”, iar actul creator creează „o poveste în doi”. De asemenea, mai afirmă că crede în „în valoarea infinită a corpului uman”, tocmai pentru că el crede într-un

Dumnezeu „care s-a făcut trup pentru a spăla picioarele”. Acesta este temeiul pentru care el crede că „iubirea este un sacrament care trebuie primit în genunchi”, poziție care corespunde și celui care se roagă și celui care spală picioarele aproapelui. Este deopotrivă poziția Sfintei Fecioare Maria, a cărei feciorie presupune „sărăcia de sine, care înseamnă a nu avea nimic, adică a dărui totul, adică a face din sine un spațiu în care Dumnezeu poate răspândi viața lui”.

Și aceeași sărăcie rămâne fundamentală, chiar definitorie și pentru Biserică, Trupul lui Cristos, Fiul Mariei: „Nu putem să-l trăim pe Dumnezeu și să-l transmitem, decât prin renunțarea la noi înșine în prezența Lui”. De aici, imposibilitatea de a fi Biserică fără a fi mistici, adică trăitori ai Misterului unic al lui Cristos. În felul acesta, umilul preot elvețian repetă sau mai bine zis redescoperă profeția unui teolog contemporan, Karl Rahner: „Secolul XXI va fi mistic sau nu va fi deloc.” Un misticism realist, fără capul în nori, așa cum a fost intuit profetic de Zundel, cu picioarele pe pământ, dar cu inima în cer.

MARIUS TALOȘ SJ

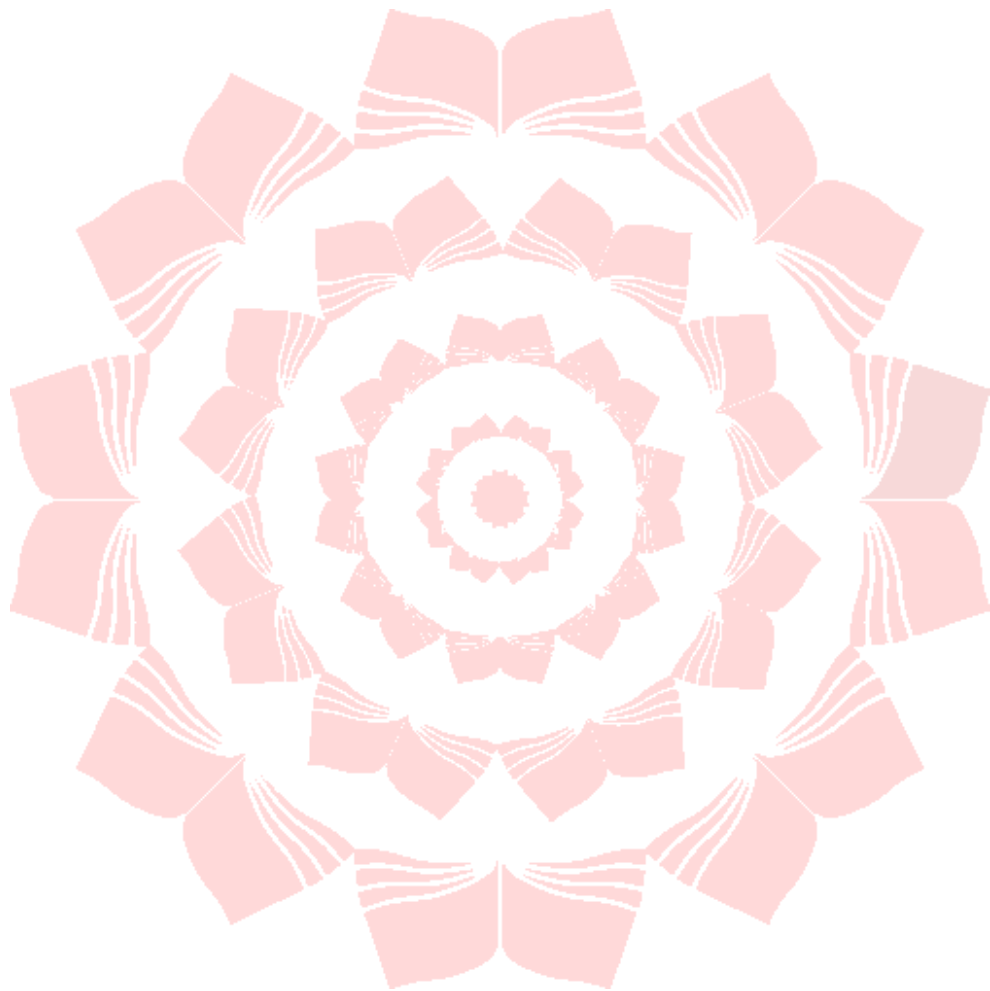

Fie că suntem credincioși sau nu, nu asta este ceea ce contează, ce contează este să trăim această conștientizare, să trăim această infinitate în noi și în ceilalți. Cel care nu a perceput-o din dedesubturile lumescului său va putea, fără îndoială, să o obțină într-o zi, va avea, fără îndoială, într-o zi, șansa de a avea o experiență care îi va permite să facă pasul, dar atâta timp cât nu a ajuns să aibă această experiență, el nu poate prelua controlul lumescului său, deoarece nu a perceput-o ca pe o problemă, ca pe problemă esențială.

Cel care, în schimb, a perceput această dimensiune, care a recunoscut-o în ceilalți sau în sine însuși, este primit: nu se mai poate întoarce în trecut. El este primit și va trebui să-și ducă mai departe căutarea, până în momentul în care va descoperi acea infinitate și până în ziua în care va înțelege ce înseamnă asta pentru comportamentul său.

*Iubirea Trinității, garant al libertății noastre,
oferit tăcerii unei inimi golite de sine,*

Maurepas, ianuarie 1974

Prefață

O întâlnire de foc cu misterul

Maurice Zundel este omul unei întâlniri cu Dumnezeu cel viu. Ea i-a cuprins inima și i-a animat sufletul. Astfel, toate viziunile fundamentale ale preoției, ale predicării și ale scrierilor sale sunt prezente de la început. Ele vor fi orchestrate și îmbogățite în multe feluri de-a lungul vieții sale, prin întâmplări și revelații.

În orice caz, întâlnirea nu s-a petrecut dintr-odată. Pe scurt, nu mă opresc aici decât asupra a trei episoade. Când avea 14 ani, în 1911, a fost, într-un fel, vizitat de Fecioara Maria. Moment imposibil de descris. „A fost brusc, pe cât de profund, pe atât de spontan”, spune el. A înțeles că Maria îl invita la o iubire feciorelnică, care pentru el însemna o iubire universală și neposesivă. El a văzut un aspect fundamental al vocației sale umane: respectul pentru libertatea celorlalți și cea mai largă deschidere posibilă a inimii în primirea, cel puțin în interior, a tuturor straturilor umanității.

La scurt timp după aceea, în mănăstirea benedictină din Einsiedeln, a avut experiența profundă a tăcerii și a liturghiei. Apoi a descoperit căile interiorității. El a urmat convertirea Sfântului Augustin, pe care acesta din urmă

a exprimat-o cu aceste cuvinte pe care Zundel nu s-a săturat să le citeze: „Târziu te-am iubit, Frumusețe, atât de veche și totuși atât de nouă, târziu te-am iubit! Căci iată, tu te aflai înlăuntrul meu, iar eu în afara mea. Acolo, în afara mea, te căutam pe tine, și în urâtenia mea mă năpusteam asupra lucrurilor frumoase pe care le-ai creat. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu tine!”¹ Dumnezeu, Dumnezeul Iubirii va fi pentru el, în esență, Dumnezeul interior, pentru că în interior este prezent și se dezvăluie.

Prin urmare, în inima omului se joacă aventura vieții cu Cel care, prin iubire, este dăătorul ei. Mai târziu, a avut o întâlnire bulversantă cu Sfântul Francisc de Assisi. Era în 1927, avea 30 de ani atunci. Se afla în suburbiile Parisului, în Charenton. Era, practic, fără slujire și fără venituri. Și, peste toate, s-a trezit în exil din eparhia sa, pentru că episcopul îl îndepărtase, stânjenit de acest preot prea original. Zundel a trăit un moment de mare suferință. Atunci s-a simțit vizitat în sărăcia sa de Dumnezeul cel sărac. De atunci, el nu a mai încetat să-l cheme așa, după inspirația Sfântului Francisc care, căsătorindu-se cu Doamna Sărăcie, s-a căsătorit cu nimeni altcineva decât cu Dumnezeu. El a vrut să arate cu aceste cuvinte, care la vremea aceea păreau foarte îndrăznețe, că Dumnezeu este cu totul dăruire. „Dumnezeu este Dumnezeu pentru că nu are nimic”, a proclamat el. Cu totul în ființă și în iubire; nimic în posesie, din moment ce el dă totul. De asemenea, a ținut să sublinieze că bietul Dumnezeu vine să viziteze oamenii chiar și în cele mai grele momente, cele mai dificile, chiar și cele mai mizerabile din viața lor.

¹ Sfântul Augustin, *Confesiuni*, Cartea a X-a, cap. XXVII (n. tr.).